2. Герман К. Ф. Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті: Фонетика, фонологія / К. Ф. Герман. – Чернівці : Рута, 1995. – 391 с.
3. Глуховцева К. Д. Динаміка українських східнослобожанських говірок : монографія / К. Д. Глуховцева. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 592 с.
4. Гриценко П. Ю. Ареальне варіювання лексики / П. Ю. Гриценко. – К. : Наук. думка, 1990. – 272 с.
5. Гриценко П. Ю. Моделювання системи діалектної лексики / П. Ю. Гриценко. – К. : Наук. думка, 1984. – 227 с.
6. Костів О. М. Динаміка і статика в діалектних просторових конструкціях (на матеріалі II тому АУМ) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова" / О. М. Костів. – Л., 2003. – 23 с.
7. Мартинова Г. І. Діалектний словотвір: Досягнення і перспективи досліджень / Г. І. Мартинова // зб. наук. доп. – К. : Вид. дім Дмитра Бураго, 2009. – С. 542 – 547.
8. Мельничук О. С. Розвиток мови як реальної системи / О. С. Мельничук // Мовознавство. – 1981. – № 2. – С. 22 – 34.
9. Німчук В. В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови / В. В. Німчук. – К. : Наук. думка, 1992. – 414 с.
10. Тищенко Л. М. Структурна організація й динаміка побутової лексики південнослобожанських говірок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова" / Л. М. Тищенко. – К., 2002. – 19 с.
11. Хёнингсвальд Г. Существуют ли универсалии языковых изменений? / Г. Хёнингсвальд // Зарубежная лингвистика. – М. : Прогресс, 1999. – Ч. II: Новое в зарубежной лингвистике. – С. 132 – 159.
12. Шарпило Б. А. До питання про генезис діалектних груп української мови / Б. А. Шарпило // Тезисы докладов и сообщений по итоговой научной конференции за 1964 год. – Луганск, 1965. – С. 90 – 96.

Summary. *The article analyzes the dynamics processes in plants' vocabulary of Ukrainian East-Slobozhan dialects on example of a semantic microgroup. The nature of representative repertoire changes, which traced in two chronological sections is defined. The analysis on the synchronic level involves materials of modern dialectological dictionaries, linguistic atlases.*

Key words: *sema, sememe, lexeme, manifestant, nomen, dynamics, statics.*

УДК 811.11

О.В. Бабенко

АФОРИЗМИ МАРГАРЕТ ТЕТЧЕР У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті розглядаються функціонально-прагматичні аспекти афоризмів у політичному дискурсі. Афоризм досліджується як тип малоформатного тексту і як тип висловлювання, що володіє семіотичним і комунікативним статусом. Матеріалом дослідження є афоризми Маргарет Тетчер.

Ключові слова: *афоризми, функції, типологія, інформативність, прагматика, політичний дискурс.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розширення інтересів сучасної лінгвістики залучає у сферу своєї уваги багатообразні комунікативні процеси, що супроводжують людську діяльність. Мова – джерело колективного досвіду людства, який виражається у значенні слів та стійких словосполучень, в прецедентних текстах, що визначають приналежність людей до тієї чи іншої культури чи етносу. Особливу роль у передачі колективної та індивідуально-авторської мудрості від покоління до покоління грають афоризми, які виражають найбільш важливі ідеї у стиснутій та лаконічній формі. Афоризми не раз привертали до себе увагу мовознавців, але разом з тим як тип англомовного тексту з позицій функціонального підходу і прагматики в ракурсі політичного дискурсу залишаються недостатньо вивченими, що і зумовило актуальність нашого дослідження.

© О.В. Бабенко

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ідеї вивчення лінгвістики тексту та мови особистості виражені в наукових працях О.М. Пешковського,І. О. Бодуена де Куртене, В. фон Гумбольдта, Е. Сепіра, А. Вежбицької, Е. Бенвениста, Ф. де Сосюра, М.М. Бахтіна. Концепції цих учених були розвинуті в дослідженнях Г.І. Богина, Ю.М. Караулова, І.Р. Гальперіна, І.М. Колегаєвої, Є.В. Іванцової, Є.Ю. Ваганової, Л.А. Нефьодової, Є.В. Патрушевої, Т.М. Ващук, О. С. Фоменко. Лінгвістика тексту – напрям лінгвістичних досліджень, об'єктом яких є правила побудови зв'язного тексту і його смислові категорії. Вона займається з'ясуванням глибинних смислів, які містяться в певному тексті. Інтерес до даного міждисциплінарного дослідження безпосередньо пов'язаний з глибинними соціальними змінами в суспільстві.

Мета дослідження – розглянути функціонально-прагматичні особливості афоризмів Маргарет Тетчер.

Афоризми відносяться до категорії універсальних висловлювань, які «володіють гранично широкою семантикою, відсутністю безпосереднього зв'язку з реальністю, з переходом в область «чистої ідеї» [4, 56]. У перекладі з грецької aphorismos – коротке висловлювання, У перекладі з грецької «aphorismos» – короткий вислів, «це дотепна словесна мініатюра, висловлювання, іноді парадоксальне і завжди мудре, влучне і розкриває незвичайний бік звичайного»[2, 52]. У теперішній час існує тенденція розглядати афоризм як тип малоформатного тексту і як тип висловлювання, що володіє семіотичним та комунікативним статусом.

В плані класифікації афористичних висловлювань розрізняють наступні типи: прислів'я та приказки (у фольклорі); гноми або сентенції (літературні афоризми без імені автора); апофтегми (афоризми, приписані одній особі); максими (афоризми морального змісту) [7].

Афоризми є багатофункціональними типами висловлювань. Багатофункціональність афоризмів пояснюється різними типами інформації. І.Р. Гальперін виділяє наступні типи інформативності тексту в афоризмах: «змістовно-фактуальна інформація; змістовно-концептуальна інформація; змістовно-підтекстова інформація» [5, 28].

Афоризмам притаманні такі функції: комунікативна (адресант-текст-адресат); номінативна (констатація певного стану справ, явищ); естетична (естетичний вплив на адресата); директивна (спонукання до певного способу дії або поведінки); дефініційно-оцінкова (узагальнення знань шляхом дефініцій); кумулятивна (можливість за допомогою мови зберігати, накопичувати знання) [1,3,7,9].

Політичний дискурс являється складним об'єктом дослідження, оскільки лежить на перехресті різних дисциплін – політології, соціальної психології, лінгвістики і пов'язаний з аналізом форми, задач і змісту дискурсу, що використовується в певних ("політичних") ситуаціях [6, 11].

Для досягнення основних цілей даного дискурсу політичні діячі наділяють свою мову яскравою формою з допомогою різноманітних мовних засобів виразності, арсенал яких достатньо великий, а інтенсивність взаємодії висока. Матеріалом даної статті є афоризми Маргарет Тетчер, яка пішла з життя в квітні 2013 р. Ставши першою жінкою прем'єр-міністром Британії, Тетчер повільними, маленькими кроками досягла найвищої вершини влади еліти, орієнтованої на чоловічу перевагу, присвятивши своє життя цілеспрямованості та боротьбі. Леді Тетчер (вона була "посвячена у лицарі" в 1993 році) залишила незгладимий слід в історії своєї країни і вплинула на образ мислення всього британського суспільства, але, можливо, найбільший спадок вона залишила для цілеспрямованих молодих жінок-лідерів, що бажають слідувати за її стопами не лише у Великобританії, але і в усьому світі. У зв'язку з цим особливо цікавим для нас здався аналіз її крилатих висловів. Проаналізуємо деякі з них [10].

Оскільки Тетчер була неперевершеним оратором, у нашій вибірці зустрічаються афоризми з яскраво вираженою комунікативною направленістю. Ставлячи злободенні запитання, прем'єр-міністр ніби викликає співрозмовника на обговорення.

"Do you think you would ever have heard of Christianity if the Apostles had gone out and said, "I believe in consensus?"

«Як ви думаєте, ви коли-небудь почули б про християнство, якби апостоли вийшли в світ і сказали «Я вірю в консенсус?».

"Defeat? I do not recognize the meaning of the word."

«Поразка? Я не розумію значення цього слова».

Наступні приклади характеризуються номінативною функцією, націленою на констатацію певних явищ, фактів, положення справ на міжнародній політичній арені.

"Europe will never be like America. Europe is a product of history. America is a product of philosophy."

«Європа ніколи не буде Америкою. Європа була створена історією. Америка – філософією».

"Standing in the middle of the road is very dangerous; you get knocked down by the traffic from both sides."

«Стояти посеред дороги – дуже небезпечно; вас зіб'є транспорт з обох сторін».

“No one would remember the Good Samaritan if he’d only had good intentions, he had money as well.”	«Ніхто не запам’ятав би доброго самаритянина, якби у нього були тільки благі наміри. У нього були ще й гроші».
“My policies are based not on some economics theory, but on things I and millions like me were brought up with: an honest day’s work for an honest day’s pay, live within your means, put by a nest egg for a rainy day, pay your bills on time, support the police.”	«Моя політика базується не на деякій економічній теорії, а на речах, на яких я і мільйони таких як я виховувались: чесний робочий день за чесну оплату робочого дня, життя за заробіток, залишена заначка на чорний день, своєчасна оплата, підтримка поліції».

В аналізованих висловлюваннях відображені загальносвітові проблеми, політичне кредо автора, її переконання, життєва філософія.

Цікавими, на наш погляд, є афоризми гендерної складової. Автор використовує антитезу, паралелізм, застосовує імперативні конструкції з метою досягнення прагматичного ефекту на жіночу частину електорату.

“In politics, If you want something said, ask a man; if you want something done, ask a woman.”	«В політиці, якщо хочеш, щоб щось було сказано – попроси про це чоловіка; якщо хочеш, щоб щось було зроблене – попроси жінку».
“Any woman who understands the problems of running a home will be nearer to understanding the problems of running a country.”	«Будь-яка жінка, що розуміє проблеми, які виникають в управлінні будинком, може зрозуміти проблеми, що виникають в управлінні країною».
“There is no such thing as Society. There are individual men and women, and there are families.”	«Суспільства як такого не існує: є лише чоловіки, жінки і сім’ї».

З директивною функцією можна виділити наступні афоризми:

“Let our children grow tall, and some taller than others if they have it in them to do so.”	«Нехай наші діти ростуть високими, а деякі – вище інших, якщо таке прагнення в них закладене».
“Pennies don’t fall from heaven – they have to be earned here on Earth.”	«Копійки не падають з неба – їх повинні заробляти тут, на Землі».
“We must stop thinking of the individual and start thinking about what is best for society.”	«Час перестати думати про окрему особистість і почати думати про те, що більш за все потрібне соціуму».
“Don't follow the crowd, let the crowd follow you.”	«Не ідіть за натовпом, нехай він йде за вами».
“You don't tell deliberate lies, but sometimes you have to be evasive.”	«Вам не потрібно казати відому брехню, але іноді вам варто бути уникливими».
"Democratic nations must try to find ways to starve the terrorist and the hijacker of the oxygen of publicity on which they depend." You may have to fight a battle more than once to win it."	«Демократичні країни повинні намагатися знайти способи як змусити терористів та викрадачів літаків відчувати голод без кисню публічності, від якого вони залежать. Можливо, вам доведеться вести бій кілька разів, щоб виграти».

Директивна функція афоризмів, що розглядаються, полягає у взаємодії на адресата, а саме: в управлінні, направленні, потребі здійснити, чи не здійснити певну дію. Вони містять пряме спонукання до певного способу дії або поведінки, яке виражається або імперативним чином, або через пораду, рекомендацію, побажання. З допомогою афоризмів оратор досягає певних *прагматичних* ефектів, пов’язаних з завоюванням уваги і маніпулюванням аудиторією. Крім того, незалежно від інших прагматичних функцій, вирази, що використовуються в інформаційно значимих відрізках виступів, сприяють реалізації принципу економії зусиль та часу. Промовець отримує можливість в **стиснутій формі** передати необхідне повідомлення, а слухач легше сприймає інформацію.

Висновки. Афоризмам як багатофункціональним типам висловлювань властивий різноманітний набір прагматичних функцій, але практично кожне висловлювання сприяє встановленню та підтримці контакту з аудиторією, поширюється на психологічний бік адресата (відчуття, сприйняття, уявлення), завдяки використанню афоризмів у своїх виступах Маргарет Тетчер висловлює свої думки лаконічніше, більш інформативно, образно і емоційно. У них відображені певні стереотипи поведінки, а також загальнолюдські, національні, групові та індивідуальні цінності. У плані афористичної типології автору властиві апофегми і максими. Для проаналізованих прикладів афористичних висловлювань характерні номінативна і директивна функції.

Перспективи подальших розвідок. Перспективним можна вважати вивчення поставленої проблеми на матеріалі інших мов, порівняння специфіки використання мовних афоризмів у по-

літичних дискурсах різних країн. Плідним представляється аналіз лінгвокультурологічного потенціалу досліджуваного матеріалу.

Список використаних джерел

1. Аммер А. В. Вербализация фрагмента концептосферы «морально-этические ценности» в афоризмах и пословицах (на материале английского и русского языков) : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Анна Владимировна Аммер. – Воронеж, 2005. – 186 с.
2. Борев Ю. Б. Эстетика. Теория литературы [Текст] : энциклопедический словарь терминов / Ю. Б. Борев. – М.: Астрель Аст., 2003. – 575 с.
3. Ваганова Е. Ю. Афоризм как тип текста в аспекте интертекстуальности: на материале немецкого языка: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Екатерина Юрьевна Ваганова. – Калининград, 2002. – 261 с.
4. Гаврилова Е. Н. Универсальные высказывания и другие обобщающие суждения/ Гаврилова Е. Н. //Филологические науки: науч.-теор. журн. – 1986. – №3. – С. 56.
5. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981. – 139 с.
6. Демьянков В. З. Эффективность аргументации как речевого воздействия // Проблемы эффективности речевой коммуникации. Сб. научно-аналитических обзоров. [Текст] – М.: ИНИОН АН СССР, 1989. – 89 с.
7. Дмитриева О. А. Культурно-языковые характеристики пословиц и афоризмов (на материале французского и русского языков): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Ольга Александровна Дмитриева. – Волгоград, 1997. – 189 с.
8. Литературный энциклопедический словарь / Под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. – М.: Сов. Энциклопедия, 1987. – 750 с.
9. Патрушева Е. В. Лингвокультурологический и функционально-прагматический аспекты афоризмов в политическом дискурсе): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / Екатерина Владимировна Патрушева. – Ставрополь, 2011. – 247 с.
10. Margaret Thatcher Quotes electronic resource] access mode: http://www.brainyquote.com/quotes/authors/m/margaret_thatcher.html, date 09.07.13.

Summary. *The article deals with functional and pragmatic aspects of aphorisms in a political discourse. "Aphorism" is investigated as a type of a small-format text and a type of a statement which possesses some semiotic and communicative aspects. The research is based on Margaret Thatcher's aphorisms.*

Keywords: *aphorisms, functions, types, informational content, pragmatics, political discourse.*

УДК 299.18:003:811.16

О.В. Бабенко

ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСІ: ІСТОРИЧНІ, КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті розглядаються основні періоди хрещення Київської Русі у єдності з виникненням слов'янської писемності на різних історичних етапах, аналізуються лінгвістичні, культурологічні, морально-етичні аспекти створення двох слов'янських абеток (глаголиці й кирилиці), освітлюється значущість кирило-мефодіївських перекладів для розвитку церковнослов'янської мови (основної мови писемності Київської Русі до кінця XVII століття).

Ключові слова: *хрещення Київської Русі, глаголиця, кирилиця, кирило-мефодіївські переклади, церковнослов'янська мова, писемність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У 2013 році виповнюється 1025 років хрещення Київської Русі й 1150 років створення слов'янської абетки. У зв'язку з цим нам здається особливо актуально проаналізувати ці події в єдності і взаємозв'язку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. 863 рік традиційно вважається періодом створення слов'янської азбуки. 988 рік – офіційна дата прийняття християнства на території Київської Русі. Однак, зерно, ґрунт для цієї епохальної події були підготовлені набагато раніше. В історії Київської Русі нараховують до п'яти епохальних періодів хрещення:

1) проповідницька місія святого апостола Андрія;

© О.В. Бабенко